

Afzender
Korpsstaf

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

VERZONDEN 06 JUNI 2023

Rubricering

Niet Vertrouwelijk

Datum 5 juni 2023

Behandeld door Korpsstaf

Ons kenmerk

Kopie aan -

Uw kenmerk

Bijlage(n) -

Onderwerp Advies inzake wijziging van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden en het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van conservatoire afname van celmateriaal en enkele andere wijzigingen met betrekking tot DNA-onderzoek

Geachte

Bij brief van 17 april 2023 verzocht u de politie te adviseren over het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden en het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van conservatoire afname van celmateriaal en enkele andere wijzigingen met betrekking tot DNA-onderzoek. Ik heb met veel belangstelling kennisgenomen van dit conceptwetsvoorstel, en maak graag van de geboden gelegenheid gebruik om hierover vanuit het perspectief van de taakuitvoering van de politie te adviseren.

Het wetsvoorstel voorziet in een aanpassing van het moment waarop celmateriaal wordt afgenomen. Op hoofdlijnen komt deze aanpassing erop neer dat het celmateriaal niet langer pas afgenomen wordt na veroordeling, maar al tijdens de fase waarin betrokkene als verdachte door de politie wordt opgehouden voor onderzoek of in verzekering is gesteld. Daarnaast bevat het wetsvoorstel enkele andere wijzigingen in de regels over het DNA-onderzoek in het Wetboek van Strafvordering. Deze laatste voorstellen geven mij geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. Onderstaande reflectie beperkt zich dus tot het voorstel tot invoering van conservatoire celafname.

Belang Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (hierna: wet DNA-V) is in 2005 in werking getreden. De wet heeft tot doel om een bijdrage te leveren aan de opsporing, vervolging en preventie van ernstige strafbare feiten. Uit de evaluatie die in 2019 is uitgevoerd blijkt dat de wet die bijdrage ook daadwerkelijk levert. DNA-profielen van veroordeelden blijken regelmatig overeen te komen met DNA-profielen van sporen. Daardoor kunnen zaken worden opgehelderd. Ieder jaar opnieuw zijn er ruim 5.000 van dergelijke matches. Bij ongeveer 1 op de 12 veroordeelden die worden toegevoegd aan de database blijkt een hit te zijn op sporenmateriaal.¹ Hieruit blijkt dat de wet DNA-V een belangrijke en krachtige bijdrage levert aan de opsporing van misdrijven.

¹ Zie Ateno/WODC, *Lepelen met een vork. Evaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden*, 2019, p. 151-152.

De doelstellingen van de wet DNA-V hebben sinds de inwerkingtreding niet ter discussie gestaan, de uitvoering van de wet des te meer. De dood van de zus van Bart van U. in 2015 toonde uiterst pijnlijk aan dat de uitvoering van de wet tekortschoot. Het opvolgen van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport van de commissie onder leiding van dhr. Hoekstra dat daarop volgde heeft geleid tot een aanzienlijke verbetering in de uitvoeringspraktijk. In de jaren daarna is door de betrokken organisaties hard gewerkt om de uitvoering van de wet DNA-V te verbeteren. Terecht wordt in de conceptmemorie van toelichting gesteld dat de uitvoering inmiddels op een optimaal niveau is gebracht. Toch lukt het niet om de doelen van de wet DNA-V in voldoende mate te behalen omdat van 13% van de veroordeelden geen celmateriaal afgenomen kan worden.

Een structureel probleem

Bij de totstandkoming van de wet DNA-V is weinig aandacht besteed aan de vraag in hoeverre bij alle veroordeelden die hun celmateriaal zouden moeten afstaan, die celafname ook daadwerkelijk gerealiseerd zou kunnen worden. De gedachte lijkt te zijn geweest dat een deel van die veroordeelden zich ten tijde van hun veroordeling in voorlopige hechtenis zou bevinden, een deel zich na oproeping vrijwillig zou melden voor celafname, en het resterende deel opgespoord zou worden door de politie. Deze laatste groep blijkt in de praktijk van de afgelopen jaren groter dan wellicht bij de totstandkoming van de wet DNA-V is gedacht. Ondanks de genomen verbetermaatregelen vraagt het actief opsporen van veroordeelden die geen gehoor hebben gegeven aan de oproep voor celafname jaarlijks nog steeds 47 FTE van de politie. Bovendien groeit jaar op jaar het aantal veroordeelden dat opgenomen moet worden in het opsporingsregister ('gesignaleerd' moet worden). In de afgelopen 8 jaar is het aantal gesignaleerden van 12.403 (peildatum 29-11-2015) opgelopen tot 30.562 (peildatum 20-05-2023).

Het feit dat het ondanks goede en zorgvuldige uitvoering van de wet DNA-V bij een te groot deel van de veroordeelden niet lukt om celmateriaal af te nemen wijst op de noodzaak de wet aan te passen. Het is daarom toe te juichen dat de wet DNA-V in het voorliggende wetsvoorstel zodanig wordt gewijzigd dat van bijna alle personen die daarvoor in aanmerking komen daadwerkelijk celmateriaal zal worden afgenomen. De politie is dan ook groot voorstander van dit wetsvoorstel en is verheugd dat de aanbeveling van commissie Hoekstra om het moment van celafname te vervroegen nu in de wet DNA-V zal worden verwerkt.

Vormgeving en effecten

De wijze waarop het vervroegen van het moment van celafname in het wetsvoorstel is vormgegeven, is goed werkbaar voor de politie. Deze wetswijziging zal leiden tot een verschuiving van de inzet van politiecapaciteit van de opsporing van veroordeelden die nog celmateriaal moeten afstaan naar het afnemen van celmateriaal tijdens de periode van ophouden voor onderzoek of in verzekeringstelling. Naar verwachting zal ook sprake zijn van een vermindering van de benodigde capaciteit; weliswaar zal van meer personen celmateriaal afgenomen worden, maar het arbeidsintensieve opsporen van veroordeelden die niet in hechtenis zitten en zich niet vrijwillig melden zal naar verwachting significant minder nodig zijn.

Vervroegen matching en relatie met nieuw Wetboek van Strafvordering

Tijdens de voorbereiding van dit wetsvoorstel is ook gezien of niet alleen het afnemen van celmateriaal vervroegd kan worden, maar ook het uit het celmateriaal vervaardigen van een DNA-profiel en het vervolgens *matchen* daarvan met opgeslagen sporenprofielen. Dit is niet opgenomen in het voorliggende wetsvoorstel, maar ik hecht eraan hierover toch een aantal opmerkingen te maken.

Met de huidige stand van de techniek van mobiele DNA-technologie is het mogelijk om al binnen enkele uren (in plaats van voorheen dagen of weken) van afgenomen celmateriaal een DNA-profiel te maken en te controleren of dit profiel overeenkomt met sporen van eerdere misdrijven. Een dergelijke werkwijze zou dus in potentie uitgevoerd kunnen worden terwijl de betrokkene nog door de politie wordt opgehouden voor onderzoek dan wel in verzekering is gesteld. Eventuele *hits* op sporen van

eerdere misdrijven kunnen dan direct meegenomen worden in het lopende onderzoek. De nu voorgestelde werkwijze, waarbij met het opmaken van het DNA-profiel en het *matchen* met de sporendatabase gewacht wordt tot na een veroordeling, bergt het risico in zich dat als inderdaad een *match* blijkt te bestaan en daarmee een nieuwe verdenking tegen de veroordeelde ontstaat, de veroordeelde alsnog onvindbaar blijkt te zijn en alsnog gesignaleerd en opgespoord moet worden. Een werkwijze waarbij niet alleen eerder celmateriaal wordt afgenomen maar ook eerder een DNA-profiel wordt opgemaakt en *matching* met de sporendatabase plaatsvindt, zou in het licht van mensenrechtelijke kaders alleen verdedigbaar zijn als de noodzaak objectief kan worden onderbouwd. Er wordt dan immers ook DNA-onderzoek gedaan bij verdachten die later niet veroordeeld worden. In dit kader is ook relevant dat in het wetsvoorstel Vaststelling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 36 327, nr. 2) wordt voorgesteld de vereiste verdenkingsvoorwaarde voor het ‘klassieke’ DNA-onderzoek bij verdachten te wijzigingen van ‘ernstige bezwaren’ naar een reguliere verdenking. Deze wijziging maakt een bredere toepassing van DNA-onderzoek in de opsporingsfase mogelijk. Bij DNA-onderzoek in de opsporingsfase wordt direct een DNA-profiel gemaakt en direct gematched met de sporendatabase. Een deel van de in de hiervoor bedoelde groep ‘potentieel onvindbare personen bij *matching* na veroordeling’ zal hierdoor al in de opsporingsfase onderworpen worden aan een volledig DNA-onderzoek waaruit verdenkingen van betrokkenheid bij eerdere misdrijven kunnen ontstaan die toegevoegd kunnen worden aan het lopende onderzoek.

Hoogachtend,

De korpschef van politie, namens deze,

~~lid korpsleiding~~